



การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

ศึกษากรณีเหตุยกเว้นการทำความผิดและแนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิด

Law Enforcement, Cruelty Prevention and Animal Welfare Act B.E. 2557: A Case Study for

Exemption of Offenses and Guidelines for Punishing Offenders

ชณิศา แสงทอง¹ และธนศ สุจารีกุล²

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, Chanisa.winner@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, Thaness@gmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหา อาทิ (1) บทบัญญัติและวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 (พระราชบัญญัติ) (2) อาชญากรรม การลงโทษ และข้อยกเว้นภายใต้พระราชบัญญัติ ตลอดจนเหตุผลและความเหมาะสมของมัน (3) กฎหมายที่คล้ายกันกับพระราชบัญญัติของประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย และอินเดียและ (4) วิธี และวิธี ในการปรับปรุงพระราชบัญญัติ

วิทยานิพนธ์นี้ พบว่าข้อยกเว้นภายใต้พระราชบัญญัติบางข้อ ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ ที่ต้องการคุ้มครองสัตว์ เช่น มาตรา 21 กำหนดว่า “การกระทำความผิดต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20” กล่าวคือ (1) “การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้ เฉพาะสัตว์เลี้ยง” หรือ (8) “การตัดหู หาง ขน เขา หรืองาโดยมิเหตุอันสมควรและไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์” หรือ (9) “การจัดให้มีการต่อสู้ของสัตว์ตามประเพณีท้องถิ่น” การกระทำต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่เป็นไปเพื่อปกป้องคุ้มครองสัตว์ เพราะ การฆ่าอาจใช้วิธีที่ทารุณ การตัด หู หาง ขน เขา หรืองา ข่อมทำให้สัตว์เจ็บปวด และการจัดให้มีการต่อสู้ของสัตว์ข่อมทำให้สัตว์เป็นอันตรายถึงพิการหรือตาย

ดังนั้น จึงควรแก้ไขพระราชบัญญัติบางประการ เช่น การฆ่าควรเป็นวิธีที่รวดเร็วและเจ็บปวดน้อยที่สุด การตัดอวัยวะสัตว์ควรยกเลิกเว้นเพื่อการรักษาสัตว์ การจัดให้มีการต่อสู้สัตว์ตามประเพณีท้องถิ่นควรยกเลิกโดยทันทีและกำหนดให้เป็นอาชญากรรมโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

อนึ่ง ควรปรับปรุงหลักปรัชญาที่เกื้อหนุนพระราชบัญญัติ เพื่อให้สัตว์มีสิทธิในฐานะที่เป็นสัตว์มากกว่าการเป็นทรัพย์สินที่มีชีวิตของมนุษย์

คำสำคัญ: การทารุณกรรมสัตว์, การฆ่าสัตว์, การต่อสู้ของสัตว์

ABSTRACT

This objectives of this Thesis are, inter alia, to find (1) the objectives of the Act on Protection Against Torture and Welfare of Animals BE. 2557; (2) the crimes and penalties and their exceptions under the Act and the rationales therefore; (3) the appropriateness of the exceptions and the penalties; (4) the similar legislations of Switzerland, the United States of America (USA), Malaysia, and India; and (4) the ways and means to improve the Act.



This Thesis finds that some of the exceptions to the Act are not in accordance with the objectives of the Act. For instance, Article 21 provides that “the following acts shall not be treated as tortures according to Article 20”, namely (1) “slaughter of raised animal for food”, (8) “lacerating or maiming of ears, tails, hairs, horns, or tusks of animals due to reasonable causes and not harmful to animals”; (9) “provision of animal fights according to local customs”. These exceptions are not for protection of animals because killing may be in the form of torture, the lacerating or maiming are invariably hurtful, and animal fights are naturally fatal and may cause cripple and death to animals.

Therefore, the Act should be somewhat amended, such as slaughter of animals should be done in the fastest and least pain manner, the lacerating and maiming of animals should be banned; and fighting of animals should be abolished forthwith and make them crimes as soon as possible.

Furthermore, the philosophical rationales underpinning the Act should be improved so that animals shall be recognized as having rights as animal rather mere living property of human.

Keywords: Torture, Slaughter, Animal Fights

1. บทนำ

สัตว์เป็นสิ่งที่มีชีวิตชนิดหนึ่งที่มีจิตใจ มีลักษณะใกล้เคียงกับมนุษย์และถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีบทบาทสำคัญ เพียงแต่การแสดงออกหรือการสื่อสารอาจจะไม่สามารถรับรู้และเข้าใจได้ทั้งหมด แต่สัตว์ก็เป็นเพื่อนร่วมโลกของมนุษย์ มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่าที่อยู่ตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์นำมาเลี้ยงดูจนกลายเป็นสัตว์ที่อยู่ตามบ้าน นอกจากนี้มนุษย์ยังได้อาศัยเอาประโยชน์จากสัตว์หลายประการ โดยเริ่มจากการนำสัตว์เป็นอาหารเพื่อการบริโภค แต่ต่อมามนุษย์ได้มีการนำสัตว์มาใช้แรงงาน นำสัตว์มาเลี้ยงไว้เพื่อความเพลิดเพลิน นำสัตว์มาใช้ในการแสดงต่าง ๆ เพื่อความบันเทิง นำสัตว์มาทำการทดลองเพื่อศึกษาค้นคว้าวิจัย และยังมี การนำชิ้นส่วนของสัตว์มาทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ จนในปัจจุบันการใช้ประโยชน์จากสัตว์ในบางรูปแบบได้พัฒนาเป็นธุรกิจเชิงพาณิชย์ซึ่งมนุษย์นั้นได้ผลประโยชน์มากมาย แต่การที่มนุษย์ใช้ประโยชน์จากสัตว์ปฏิบัติต่อสัตว์ในหลายกรณีก็เป็นการกระทำที่เป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยปราศจากความเมตตาต่อสัตว์ พฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นการทารุณกรรมสัตว์นั้นมีทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ การทำร้าย การทุบตี การปฏิบัติไม่ดีต่อสัตว์ ทรมาน ทำให้พิการ ทำให้บาดเจ็บหรือเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับอันตราย หรือเป็นสาเหตุทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน (Livingston, 2001 : 33) การจัดสัตว์เลี้ยงให้อยู่ในพื้นที่คับแคบแออัดไม่ถูกกับสภาพแวดล้อมของตัวสัตว์และไม่คำนึงสิทธิ สวัสดิภาพของสัตว์ ซึ่งการกระทำทารุณกรรมของมนุษย์ตามที่กล่าวมาข้างต้น สาเหตุหลักมาจากการทำเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ที่เกินความพอดี ไม่สมเหตุสมผล และการทารุณกรรมสัตว์นั้นยังแสดงให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคม

การทารุณกรรมสัตว์กลายเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเมื่ออดีตประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ต่างมีความเห็นว่า ปัญหาการทารุณกรรมสัตว์นั้นเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย ไม่ใช่ปัญหาที่สำคัญ และไม่มีความกระทบต่อสังคมหรือคนในสังคมนั้น ๆ แต่ปัจจุบันในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นที่ยอมรับโดยสากลและโดยหลักคุณธรรมว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่จะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิ ตามธรรมชาติของสัตว์และได้รับการดูแลมิให้ถูกกระทำทารุณกรรม หรือมีการฆ่าสัตว์โดยไม่จำเป็น สัตว์ก็มิควรมีคุณค่าเหมือนมนุษย์ แม้ความสามารถบางประการจะไม่เทียบเท่า แต่สัตว์ควรได้รับการเอาใจใส่และมนุษย์ควรมี



หน้าที่โดยตรงต่อสัตว์ ทั้งนี้ เมื่อแต่ละประเทศมีวิวัฒนาการ มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ เป็นผลให้ประเทศต่าง ๆ ในส่วนใหญ่ต่างตระหนักคิดให้มีการพัฒนาทางแนวความคิดเกี่ยวกับสัตว์ สถานะสภาพของสัตว์ และมุมมองในเรื่องหลักความเสมอภาค ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความมีศีลธรรม มีเมตตา และเห็นคุณค่าของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด โดยมนุษย์ในสังคมปัจจุบันรู้ว่าการกระทำการทารุณกรรมสัตว์เป็นสิ่งผิด ทำให้มนุษย์มีการกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพของสัตว์ขึ้น โดยให้ความสนใจต่อการแก้ปัญหาดังกล่าวมากยิ่งขึ้น

สำหรับสถานการณ์การทารุณกรรมสัตว์ของโลกพบว่า สัตว์ที่ถูกทารุณกรรมมักจะเป็นสัตว์ที่อยู่ใกล้ชิดกับมนุษย์หรือเป็นสัตว์เลี้ยง โดยในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าในเดือนมกราคม พ.ศ.2555 สัตว์ที่ถูกทำร้ายมากที่สุดคือ สุนัข คิดเป็นร้อยละ 64.5 ถัดมาคือแมว คิดเป็นร้อยละ 18 นอกนั้นเป็นสัตว์ชนิดอื่น ๆ เช่น กระต่าย นก หนูแฮมสเตอร์ ปลา ซึ่งรูปแบบของการทำร้ายสัตว์นั้นมีทั้งกรณีที่เกิดจากความงุนงงของมนุษย์โดยการใช้อาวุธทำร้าย ถูกวางยาพิษ การนำสัตว์มาต่อสู้กัน การนำสัตว์มาทรมานเพื่อความบันเทิง หรือความประมาทของมนุษย์ ส่วนประเทศอังกฤษ ในปี 2559 ได้มีรายงานการฟ้องร้องประจำปีของสมาคมต่อต้านการทารุณกรรมสัตว์ (Royal Society for the Prevention of Cruelty To Animal (RSPCA) พบว่ามีการสอบสวนคดีเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ประมาณหนึ่งแสนห้าหมื่นราย เช่น คดี Moore v. Lewis (2008) จำเลยถูกลงโทษให้จำคุก 1 เดือน และคุมประพฤติเป็นเวลา 18 เดือน เนื่องจากได้ทารุณแมวโดยการเตะบริเวณส่วนท้องของแมวหลายครั้ง ทำให้แมวเดินโซเซ และจำเลยยังได้เล่นแมวเหมือนเป็นของเล่นจนทำให้แมวต้องตายอย่างทารุณ

ในขณะที่ประเทศไทยนั้นพบว่ามีข่าวดูสุนัขและแมวจำนวนมากถูกทอดทิ้ง ถูกทำร้ายทรมาน ฟันแทง ผูกติดกับรถลากไปตามถนน หรือพบการกระทำทารุณกรรมสัตว์ในรูปแบบต่าง ๆ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเดิมมนุษย์ยังมีแนวคิดที่สัตว์เป็นทรัพย์สินของมนุษย์หรือเป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในระดับต่ำกว่า และมนุษย์มีสิทธิที่จะกระทำการใด ๆ ต่อสัตว์ก็ได้ตามอำเภอใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่หลงเหลือมาจากการวิวัฒนาการทางแนวคิดยุคหนึ่งที่ได้แบ่งแยกสังคมมนุษย์และธรรมชาติออกจากกัน แต่เมื่อแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเปลี่ยน จึงเกิดการเปลี่ยนมุมมองว่าสัตว์มีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอันชอบธรรมจากมนุษย์มากขึ้น

ประเทศไทยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 โดยมีการประกาศบังคับใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2557 โดยเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัตินี้กล่าวเป็นการกำหนดให้การกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นการทารุณกรรมสัตว์เป็นความผิดอาญา กล่าวคือ การทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวดทรมานพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย หรือใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้อง เพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบกามกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ กำหนดเหตุยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษทางอาญาไว้ อย่างไรก็ตาม หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้แล้วพบว่ายังมีปัญหาด้านขอบเขตการบังคับใช้ การกำหนดเหตุยกเว้นที่ไม่เป็นการกระทำทารุณกรรมที่มากเกินไปจนไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่ต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิของสัตว์ ปัญหาเรื่องเหตุยกเว้นบางข้อมีความไม่เหมาะสม และปัญหาด้านความชัดเจนของบทบัญญัติในเรื่องเหตุยกเว้นความผิด

ด้านขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้นรวมถึงสัตว์ป่า สัตว์สงวน หรือสัตว์ชนิดอื่นด้วยหรือไม่ เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวนี้ จะใช้



บังคับกับสัตว์ที่อยู่ในคำจำกัดความตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเท่านั้น ซึ่งได้แก่ สัตว์ที่ปกตเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน เพื่อใช้งาน ใช้เป็นพาหนะ ใช้เป็นเพื่อน ใช้เป็นอาหาร ใช้ในการแสดง หรือเลี้ยงไว้ใช้เพื่อการอื่นใดไม่ว่ามีเจ้าของหรือไม่ก็ตามเท่านั้น และแม้ในตามมาตรา 3 จะกำหนดให้รวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด แต่ไม่ปรากฏว่าได้มีประกาศกำหนดสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองชนิดอื่นใดแต่อย่างใด อีกทั้งเคยมีกรณีมีผู้นุกรุกเข้าไปล่าสัตว์ในเขตอุทยาน และมีการฆ่าสัตว์ ตัดชิ้นส่วนอวัยวะของสัตว์มา แต่ไม่สามารถดำเนินการเอาผิดกับบุคคลเหล่านั้นได้ เนื่องจากสัตว์ตามธรรมชาติไม่ได้อยู่ในบทนิยามตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 จึงไม่ได้รับการคุ้มครอง เมื่อตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวต้องการที่จะปกป้อง คุ้มครองสิทธิของสัตว์ที่ไม่ควรจะต้องถูกกระทำให้ได้รับความทุกข์ทรมาน หรือถูกทารุณกรรม ก็ควรที่จะกำหนดให้ครอบคลุมถึงสัตว์ชนิดอื่น ๆ ด้วย

เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้กำหนดเหตุยกเว้นที่ไม่เป็นการกระทำทารุณกรรมไว้ ที่มีจำนวนมากถึง 11 อนุมาตรา จนเกิดปัญหาอุปสรรคไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ เช่น เหตุยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมตามมาตรา 21 (1) การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้เฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร แต่ไม่ได้กำหนดวิธีการในการฆ่าสัตว์ไว้ จึงเป็นช่องว่างให้มีการทารุณกรรมสัตว์ก่อนที่จะมีการฆ่าได้ และตามมาตรา 21 (8) ที่กำหนดให้การตัด หู หาง ขน เขา หรืองาโดยมีเหตุอันสมควร และไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์หรือการดำรงชีวิตของสัตว์ ถ้าพิจารณาถึงความ เป็นอันตรายนั้น แก่ตัดอวัยวะดังกล่าวข้างต้นสัตว์ก็สูญเสียสิ่งที่ติดตัวสัตว์มาตั้งแต่เกิด เป็นเหตุให้สัตว์นั้นได้รับความทุกข์ ความเจ็บปวดที่เท่ากับเป็นอันตรายต่อสัตว์แล้ว การเขียนกฎหมายให้ข้อยกเว้นเพื่อให้เห็นที่เลี้ยงสัตว์สามารถที่จะนำสัตว์ไปตัดอวัยวะสัตว์เลี้ยงของตนได้เพียงเพื่อความสวยงาม หรือเพื่อประโยชน์สำหรับมนุษย์ที่เลี้ยงสัตว์นั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงตัวสัตว์ว่าการตัดอวัยวะเหล่านั้น สัตว์ย่อมได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บ และต้องมีผลต่อการดำรงชีวิตของสัตว์อย่างแน่แท้ จึงต้องทำภายใต้เหตุอันสมควร เช่น การตัดหูของสุนัขหรือแมว ซึ่งหูของสุนัขหรือแมวนั้นมีกล้ามเนื้อและเส้นประสาทจำนวนมาก โดยใช้สำหรับปรับไปในทิศทางที่ได้ยิน การตัดใบหูย่อมมีผลในเรื่องดังกล่าว หรือการตัดหางของสัตว์ สัตว์ใช้หางสำหรับการสื่อสาร ไล่แมลง การทรงตัว เป็นต้น บทบัญญัตินี้ไม่ได้คำนึงสิทธิของสัตว์ตามอย่างที่ควรจะเป็นตามเจตนารมณ์ แต่เป็นบทบัญญัติที่คำนึงถึงมนุษย์เป็นหลักเพื่อให้การกระทำเหล่านี้ไม่เป็นความผิดตามกฎหมาย

กรณีการจัดให้มีการต่อสู้ของสัตว์ตามประเพณีท้องถิ่นที่ตามมาตรา 21 (9) พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้เป็นเหตุยกเว้นไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์นั้น ทำให้เครือข่ายกลุ่มพิทักษ์สัตว์โลกมองว่าเป็นจุดอ่อนสำคัญในการเปิดช่องให้ใช้สัตว์มาต่อสู้แข่งขันเพื่อเล่นพนัน ขอบเขตของการต่อสู้ตามประเพณีนั้นเป็นอย่างไร การนำไปมาชนกัน นำวัวมาชนกัน หรือนำปลากัดมาชกกันนั้น ควรจะถือว่าเป็นการกระทำทารุณกรรมสัตว์หรือไม่ หรือเป็นการนำสัตว์มาต่อสู้กันตามประเพณีท้องถิ่น ซึ่งคำว่าประเพณีนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อสังคม เช่น การแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปกรรม กฎหมาย คุณธรรม ความเชื่อ ฯลฯ อันเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมของสังคมเชื้อชาติต่าง ๆ กลายเป็นประเพณีประจำชาติและถ่ายทอดกันมาโดยลำดับ ซึ่งหากประเพณีนั้นคืออยู่แล้วก็รักษาไว้เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ หากไม่ดีก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเทศะ การนำสัตว์มาต่อสู้กันนั้น มักจะเป็นสิ่งที่มนุษย์จัดขึ้นเพื่อความบันเทิง และเป็นที่มาของการเล่นพนัน และโดยสภาพการนำสัตว์มาต่อสู้กันนั้น เป็นการทารุณกรรมสัตว์ เพราะสัตว์จะต้องมีการนำเขา งา เขี้ยว หรือเคี้ยว



ในการเข้าต่อสู้กัน สัตว์ย่อมได้รับบาดเจ็บจนอาจถึงเสียชีวิต การเขียนช้อยกเว้นในลักษณะนี้เป็นการเขียนที่ย้อนแย้งกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อสิทธิของสัตว์ แต่กลับให้ความสำคัญต่อความสนุก ความบันเทิงของมนุษย์ เช่น การแข่งขันชนวัวเป็นเสมือนวิถีชีวิตแบบหนึ่งของชุมชนในภาคใต้ของไทย แต่ถ้าพิจารณาในแง่ของสวัสดิภาพสัตว์ การฝึกวัวให้เป็นวัวชนเพื่อนำมาแข่งขันพนันในสนามนั้น เหมือนกับการฝึกสัตว์ให้ไปต่อสู้กับสัตว์ตัวอื่น ถือเป็นการฝืนวิถีธรรมชาติของวัว เพราะระหว่างฝึกนั้นวัวจะโดนทุบตี หรือได้รับความเจ็บปวดทรมานบางอย่างด้วย กว่าจะกลายเป็นวัวที่นำไปใช้แข่งขันหรือใช้พนันวัวชนได้

ในกฎหมายของประเทศสวีเดนได้กำหนดว่า การจัดให้มีการต่อสู้กันของสัตว์ซึ่งเป็นเหตุให้สัตว์นั้นได้รับความทารุณหรือตาย ถือเป็นการกระทำทารุณกรรมสัตว์ ตามรัฐบัญญัติแห่งสหพันธรัฐว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ มาตรา 26 (c) และในประเทศอินเดียก็มีการกำหนดให้การจัดเตรียมหรือจัดการให้มีการต่อสู้กันของสัตว์หรือให้สัตว์ใดเป็นเหยื่อสัตว์อื่นนั้นเป็นการกระทำที่ถือเป็นการทารุณกรรมสัตว์ ตามรัฐบัญญัติป้องกันการกระทำทารุณกรรมต่อสัตว์ ค.ศ.1960 หมวด 3 มาตรา 11(n) รวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศอื่น ๆ ส่วนใหญ่ก็กำหนดให้ การนำสัตว์มาต่อสู้กันนั้นเป็นการกระทำทารุณกรรมสัตว์หรือไม่ปรากฏว่าการนำสัตว์มาต่อสู้กันเป็นช้อยกเว้นด้วยกันทั้งสิ้น

ปัญหาเรื่องเหตุยกเว้นบางข้อมีความไม่เหมาะสม การกำหนดให้การฆ่าเป็นเหตุยกเว้นของการทารุณนั้นไม่เหมาะสม เนื่องจากการฆ่ากับการทารุณกรรมนั้นเป็นคนละอย่าง คนละกรณีกัน การทารุณเป็นการกระทำอันโหดร้าย แต่การฆ่าเป็นการทำให้ตาย เมื่อพิจารณาถึงการฆ่า ถ้าก่อนฆ่ามีการทารุณโดยไม่มีเหตุอันสมควรก็ไม่ควรเป็นเหตุยกเว้นเพราะขัดกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ ซึ่งฆ่าเพื่อเป็นอาหารนั้นฆ่าได้เพื่อเป็นอาหารของมนุษย์ตามวิถีการดำรงชีวิต แต่จะต้องไม่มีการทารุณก่อนฆ่า อย่างไรก็ตามหากการฆ่าดังกล่าวมีการกระทำทารุณกรรมร่วมอยู่ด้วย ผู้กระทำก็ควรต้องรับผิดชอบการกระทำทารุณกรรมสัตว์ด้วย

ปัญหาด้านความชัดเจนของบทบัญญัติในเรื่องเหตุยกเว้นความผิด เช่น กรณีการกำหนดให้การฆ่าเพื่อเป็นอาหาร ไม่เป็นความผิดฐานกระทำทารุณกรรมสัตว์ นั้นรวมถึงการฆ่าทุกรูปแบบเพื่อใช้ประกอบอาหารหรือไม่ หากผู้ฆ่าหรือผู้รับประทานมีสติสมการกิน หรือมีลักษณะการกินที่มีลักษณะโหดร้าย เช่น นำลิงที่ยังมีชีวิตมาเจาะกินสมองสด ๆ หรือ ทอดปลาแก่ครึ่งตัวในขณะที่ส่วนหัวยังมีชีวิตจนกระทั่งถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา การกินในลักษณะดังกล่าวจะถือว่าการฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร เข้าช้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 หรือไม่

ด้านมาตรการทางกฎหมายเพื่อเยียวยาสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บหรือตาย เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้นกำหนดเพียงโทษจำคุกและปรับเอาไว้ ซึ่งอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความหลาบจำและรับรู้ถึงความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิของสัตว์ การคุ้มครองสัตว์ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่เหมาะสม ดังนั้นในการฟ้องร้องคดีควรพยายามเสนอมาตรการทางเลือกต่าง ๆ ที่จะทำให้อาสาสมัครใช้ดุลพินิจการลงโทษที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น เช่น การนำสัตว์เข้ารับการรักษาอย่างเหมาะสม การขอให้มีการใช้วิธีคุมประพฤติการให้บำเพ็ญประโยชน์ ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลสัตว์ช่วยเหลือสัตว์ การรับการฝึกอบรมเพื่อปรับทัศนคติการติดตามผลหลังการพ้นโทษ การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ห้ามประกอบอาชีพหรือทำงานที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ เป็นต้น



ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวมุ่งที่จะคุ้มครองมิให้สัตว์ถูกทารุณกรรมอยู่แล้ว และเหตุยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 21 (1) , (8) , (9) เหตุยกเว้นการทารุณกรรมสัตว์เหล่านี้มีปัญหาด้านการบังคับใช้ หรือใช้แล้วไม่เกิดประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์เท่าที่ควร จึงยังเป็นเหตุยกเว้นการกระทำทารุณสัตว์ให้มนุษย์ใช้เป็นช่องว่างในการกระทำความผิดบางประการ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อค้นหาแนวคิด วัตถุประสงค์เหตุยกเว้นการกระทำความผิดและแนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557
2. เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของเหตุยกเว้นการกระทำความผิดและแนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557
3. เพื่อเปรียบเทียบแนวคิด วัตถุประสงค์เหตุยกเว้นการกระทำความผิดและแนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของประเทศไทยกับประเทศสวีเดน ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินเดีย
4. เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์และค้นหาแนวทางการสำหรับการแก้ไขปรับปรุง พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ในส่วนที่เกี่ยวกับเหตุยกเว้นการกระทำความผิดและแนวทางในการลงโทษให้เหมาะสม เพื่อให้การป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาข้อมูลโดยการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ในประเด็นเหตุยกเว้นการกระทำความผิดและแนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาลักษณะ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ ประกอบกับกฎหมายของต่างประเทศสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ประเด็นเรื่องสัตว์ที่ถูกกฎหมายคุ้มครองนั้น กรณีนี้หากพิจารณาตามแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดว่าการทารุณกรรมสัตว์เป็นความผิด ที่มนุษย์ต้องคำนึงถึงสัตว์ในการใช้ชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ต้องถูกฆ่าหรือทรมานเพราะทั้งมนุษย์และสัตว์ต่างเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก รับรู้ได้ถึงความสุข ความทุกข์ทรมานด้วยกันทั้งสิ้น แนวคิดแบบ “สิทธิของสัตว์”(Animal Right) ต้องให้สัตว์อยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกฆ่าหรือทรมาน แนวคิดแบบสิทธิสัตว์นี้ปฏิเสธแม้แต่สิทธิของมนุษย์ที่จะฆ่าสัตว์เพื่อกินเนื้อ หรือนำสัตว์มาใช้งานเพื่อประโยชน์ของมนุษย์แนวคิดแบบ “สิทธิสัตว์” นี้มองว่า สิทธิที่สัตว์พึงได้รับ คือ การได้รับการปลดปล่อยจากมนุษย์ หรือ “Animal liberation” และแนวคิดแบบ “สวัสดิภาพสัตว์” (Animal Welfare) ซึ่งมองว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของ



สิ่งแวดล้อม จึงควรได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกกระทำการทารุณกรรม และเจ้าของสัตว์ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงจะต้องจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดู การขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน หรือใช้ในการแสดง ดังนั้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสม ซึ่งหลักการนี้เป็นหลักการที่หลาย ๆ ประเทศให้การยอมรับว่าสมควรที่จะมีกฎหมายเพื่อปกป้องสวัสดิภาพของสัตว์ เห็นได้จากข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ เช่น อนุสัญญาระดับสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ และในหลายประเทศเริ่มมีกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพของสัตว์มาบังคับใช้ ซึ่งแนวคิดเหล่านี้เป็นหลักสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยเริ่มมีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ดังนั้น สัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองไม่ควรจะจำกัดเฉพาะสัตว์เลี้ยงควรรวมถึงสัตว์ชนิดอื่น ๆ ด้วย

ในประเด็นนี้สำหรับต่างประเทศ ประเทศสวีเดนและแคนดามีกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ (Loi fédérale sur la protection des animaux) มาตรา 2 วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองคือสัตว์มีกระดูกสันหลัง (vertébrés) ส่วนสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังบางชนิดนั้นอาจได้รับความคุ้มครองได้ โดยคณะมนตรีแห่งสหพันธรัฐ (Le Conseil fédéral) โดยอาศัยข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องระบบประสาทสัมผัสและการรับรู้

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของ “สัตว์” ตามกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ของรัฐ แต่ละรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา แตกต่างกันไปรัฐบางรัฐไม่นิยามเพราะต้องการเปิดโอกาสให้ตีความประเภทของสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองได้อย่างกว้างขวาง

รัฐบางรัฐนิยามประเภทของสัตว์ที่ต้องการคุ้มครองโดยเฉพาะเจาะจง เช่น สิ่งมีชีวิตที่มีกระดูกสันหลังแต่ไม่ใช่มนุษย์และปลาตามกฎหมายของรัฐอะแลสกา สัตว์เคี้ยวหญ้าและสัตว์ปีกตามกฎหมายของรัฐแอริโซนา สัตว์ที่มิใช่ปลา สัตว์มีเปลือก หรือสัตว์จำพวกหอยและหมึกตามกฎหมายของรัฐเดลาแวร์ เป็นต้น หรือรัฐบางรัฐแยกประเภทของสัตว์ที่ต้องการคุ้มครองออกเป็นกลุ่ม เช่น “สัตว์ (Animal)” หมายถึงสัตว์บ้านและสัตว์ป่าแต่ไม่รวมมนุษย์และ “สัตว์ที่เป็นเพื่อน (Companion Animal)” หมายถึงสัตว์ที่โดยทั่วไปเป็นหรือถือว่าเป็นสัตว์เลี้ยง โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นสุนัขหรือแมวตามกฎหมายของรัฐอิลลินอยส์

ประเทศมาเลเซีย นิยามของสัตว์ที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมาเลเซีย หมายถึง บรรดาสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่ไม่ใช่มนุษย์ รวมถึงสัตว์เลี้ยงลูก นก ปลา สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ หรือแมลง และไม่จะเป็นสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์ป่า

ประเทศอินเดีย นิยามของสัตว์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายว่าได้แก่สรรพสัตว์ทั้งปวงที่มีชีวิต (any living creature) ที่มีชีวิต

2. ปัญหาความไม่ชัดเจนของเหตุยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรม ตามมาตรา 21 (1) การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร เนื่องด้วยพระราชบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่ต้องการคุ้มครองสิทธิของสัตว์ และเมื่อความเจ็บปวดก่อนตายนั้นมิใช่หัวใจของการบรรลุจุดประสงค์ของการฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร ตามหลักความเจ็บปวดอันไม่จำเป็น แต่ในขณะเดียวกันเมื่อสัตว์เป็นอาหารของมนุษย์ การฆ่าสัตว์จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการฆ่าเพื่อจำกัดความรุนแรงที่จะกระทำต่อสัตว์ และให้สัตว์ได้รับความทรมานน้อยที่สุด ซึ่งในประเด็นวิธีการฆ่าในประเทศไทยแม้จะไม่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แต่ก็มีกฎหมายอีกฉบับที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ซึ่งมีการบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการฆ่าสัตว์เอาไว้ และอาจนำมา



วิเคราะห์เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ คือ ประกาศกรมปศุสัตว์เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการทำลายสัตว์ที่เป็นโรครบหรือสัตว์หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของโรครบ พ.ศ. 2562 ออกตามความในมาตรา 13(4) ประกอบกับมาตรา 6 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติโรครบ พ.ศ. 2558 ซึ่งข้อที่ 9 ใด้วางหลักการฆ่าโดยหลักการการุณฆาตเอาไว้ทั้งสิ้น 6 วิธี ดังนี้

1. ใช้สารเคมีให้สัตว์กิน นิด หรือสูดดมเข้าร่างกายสัตว์เพื่อให้สัตว์นั้นตายโดยไม่ทรมาน
2. ทำลายสัตว์ด้วยปืนชนิดยิงสัตว์โดยเฉพาะ ยิงสัตว์นั้นให้ตาย
3. ทำลายสัตว์ด้วยอาวุธปืนตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และสิ่งเทียมอาวุธปืน
4. ทำลายสัตว์ด้วยวิธีการช็อตด้วยไฟฟ้า
5. กรณีนก ไก่ เป็ด ห่าน ให้ดำเนินการตาม (1) หรือใช้วิธีการคิงคอกสัตว์ตาย
6. ทำลายสัตว์ด้วยวิธีอื่นตามที่ผู้มีอำนาจสั่งทำลายกำหนด

เมื่อพิจารณาถึงอนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสัตว์ที่จะถูกฆ่าเพื่อการบริโภคที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การฆ่าสัตว์มีการกำหนดวิธีการฆ่าในสหภาพยุโรป ฆ่าสัตว์โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการต้อนโดยไม่เป็นการทรมานโหดร้าย รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นไว้ในโรงฆ่าสัตว์ด้วย ซึ่งในส่วนของกาฆ่าสัตว์นั้น อนุสัญญานี้กำหนดว่าต้องทำให้สัตว์นั้นหมดสติก่อนที่จะนำมาเชือด การทำให้สัตว์ใหญ่หมดสติอาจต้องกระทำโดยใช้ปืนชนิดพิเศษที่ยิงหรือเป่าลูกดอกโดยตรงเข้าไปที่สมอง โดยกระบวนการใช้ไฟฟ้าหรือการใช้ก๊าซ และอุปกรณ์ลักษณะเดียวกันกับขวาน ค้อนถือเป็นการต้องห้ามตามอนุสัญญานี้ วิธีการดังกล่าวให้รวมไปถึงการปรับใช้กับกรณีของการฆ่าสัตว์ในสถานที่ที่ไม่ใช่โรงฆ่าสัตว์ด้วยเพื่อนำมาบริโภค

สำหรับวิธีการฆ่าของต่างประเทศประเทศอเมริกานั้น ได้ยึดหลักความเจ็บปวดอันไม่จำเป็นและหลักการกระทำที่สังคมนยอมรับ ซึ่งทางการกระทำทางวิชาชีพการสัตวแพทย์ได้กำหนดวิธีทำให้สัตว์หมดสติไว้ 3 วิธี ได้แก่

1. วิธีทางกลด้วยอุปกรณ์ที่เรียกว่า captive – Bolt Stunner มีลักษณะคล้ายปืนขนาดเล็กใช้ยิงแทงเหล็กทะลุผ่านกะโหลกศีรษะอย่างรวดเร็วซึ่งทำลายระบบประสาทและสามารถทำให้สัตว์สลบทันที
2. วิธีทางไฟฟ้าคือใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าทำให้สัตว์สลบ และ
3. วิธีทางเคมีโดยการรมก๊าซคาร์บอน ไดออกไซด์เพื่อให้สัตว์สลบก่อนนำไปเชือดอีกครั้ง
4. การฆ่าสัตว์ปีก ที่นิยมใช้นั้น คือการผูกขาแล้วแขวนด้วยโซ่เหล็ก แล้วลำเลียงผ่านน้ำเกลือที่มีกระแสไฟฟ้าไหลผ่านเพื่อให้สลบ จึงตัดเส้นเลือดแดงทั้งสองข้างบริเวณลำคอให้ตายอย่างรวดเร็ว

ประเทศอินเดีย ประเทศสวีเดนและแลนด์ และประเทศมาเลเซีย รวมทั้งประเทศอเมริกาก็ต่างมีเหตุยกเว้นถึงการฆ่าสัตว์เพื่อนำมาเป็นอาหารของมนุษย์ แต่หลักที่ทุกประเทศคำนึงถึงการฆ่านั้นคือไม่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมาน โดยไม่จำเป็น

3. ปัญหาความเหมาะสมของเหตุยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรม ตามมาตรา 21 (8) ที่กำหนดให้ การตัด หู หาง ขน เขา หรืองาโดยมีเหตุอันสมควร และไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์หรือการดำรงชีวิตของสัตว์นั้น คำว่า “ดำรงชีวิต” หมายถึงการทำให้ชีวิตยังคงอยู่ได้โดยปกติ ดังนั้น เมื่อการตัดหู หาง ขน เขา หรืองา ทำให้มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของสัตว์ตามปกติ เช่น การตัดหางของสุนัขย่อมมีผลกับการดำเนินชีวิตตามปกติของสุนัข เนื่องจากหางของสุนัขเป็นส่วนหนึ่งของกระดูกสันหลังของสุนัข ซึ่งมีกล้ามเนื้อและกระดูกสันหลังเป็นองค์ประกอบ ทำให้หางเคลื่อนไหวได้ หางของสุนัขเป็นอวัยวะที่มีความสำคัญมาก เพราะมันมีเส้นประสาทที่ช่วย



ควบคุมการขับถ่ายของสุนัข และรักษาความสมดุลของร่างกายซึ่งสุนัขที่มีความสามารถในการวิ่งเร็วจะมีหางที่ยาว และบางส่วนของหางที่ขอบว้ายน้ำมักจะมีความเหนียวและแข็งแรง เพื่อช่วยให้หางน้ำได้ ในขณะที่สุนัขที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศที่มีสภาพอากาศหนาวก็จะมีหางเป็นพุ่มและม้วน เพื่อใช้ปกป้องใบหน้าจากสภาพอากาศในขณะที่นอน อีกหนึ่งในหน้าที่ของหางสุนัขคือเพื่อสื่อสาร ซึ่งสีที่บริเวณหางมักจะมีความแตกต่างจากส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย โดยอาจมีปลายหางเป็นสีขาว หรือเป็นรอยแต้ม ทำให้สุนัขตัวอื่น ๆ สังเกตเห็น อย่างไรก็ตาม ตำแหน่ง และลักษณะการเคลื่อนไหวบางอย่างล้วนมีความหมาย

ดังนั้น กฎหมายควรจะกำหนดเหตุผลอันสมควรของการตัดหู หาง ขน เขา หรืองา ให้เกิดความชัดเจน โดยคำนึงถึงความจำเป็นที่จะต้องตัดอวัยวะเหล่านั้นเพื่อประโยชน์แก่ตัวสัตว์เป็นสำคัญ เช่น การขนเพื่อรักษาความสะอาด หรือเพื่อดูแลรักษากรณีที่สัตว์มีเห็บหมัด หรือการตัดเขา หรืองา เพื่อไม่ให้สัตว์บาดเจ็บเวลาที่ต่อสู้กัน สำหรับหูและหางนั้น ผู้เขียนเห็นว่าแม้จะมีผลต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ แต่หากได้รับความเห็นหรือการรับรองจากสัตวแพทย์ก่อน และการตัดหูและหางนั้นอาจมีความจำเป็นอยู่บ้างในกรณีที่สัตว์นั้นได้รับความเจ็บป่วยหรือเกิดโรคบริเวณหู หาง และจำเป็นที่จะต้องตัดเพื่อรักษาโรค หรือเพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาหรือทำความสะอาด

อีกประเด็นที่น่าสนใจคือการทำหมันในสัตว์ ไม่มีกฎหมายควบคุม ทำให้เกิดวิธีการทำหมันสัตว์อย่างหลากหลาย บางวิธีมีผลต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ เช่น วิธีการตัดลูกอัณฑะของสุนัขเพศผู้ตามที่ได้กล่าวข้างต้น เมื่อมีการตัดลูกอัณฑะของสัตว์ซึ่งเป็นแหล่งที่สร้างฮอร์โมนเพศ จะทำให้การดำเนินชีวิตของสัตว์หลังจากที่ถูกตัดเปลี่ยนไปสัตว์อาจจะมีอารมณ์ที่แปรปรวน ซึมเศร้า การพัฒนาทางลักษณะทางเพศจะน้อยลง มีผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของสุนัข มีการพัฒนาทางร่างกายที่ผิดปกติเช่น ขายาวขึ้น อ้วนขึ้น เป็นต้น ดังนั้น หากมีการกำหนดการทำหมันสัตว์ ไว้ในมาตรา 21(8) ด้วยก็จะทำให้การทำหมันสัตว์ในแต่ละครั้งจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นและการทำหมันนั้นต้องไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์หรือการดำรงชีวิตของสัตว์ด้วย หากมีการกำหนดการทำหมันสัตว์ไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว ยังมีผู้ทำหมันสัตว์โดยวิธีซึ่งมีผลกับการดำรงชีวิตของสัตว์ ก็จะเป็นการทารุณกรรมสัตว์ และต้องรับโทษตามกฎหมาย

4. ปัญหาความเหมาะสมของเหตุยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมตามมาตรา 21 (9) การจัดให้มีการต่อสู้ของสัตว์ตามประเพณีท้องถิ่นนั้น ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอินเดีย ต่างก็มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดให้การนำสัตว์มาต่อสู้ หรือประลองกำลังกันเป็นการกระทำที่มีความผิดตามกฎหมายและมีโทษทางอาญา และกฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลีย สมาพันธรัฐสวิสและสหพันธรัฐมาเลเซีย กำหนดให้การจัดให้มีการต่อสู้ระหว่างสัตว์ด้วยกัน หรือสัตว์กับมนุษย์ การร่วมมือหรือสนับสนุนในการจัดการต่อสู้สัตว์ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่รับเงิน หรือดำเนินการให้สัตว์ต่อสู้กัน หรือกำหนดให้ผู้ชมการต่อสู้สัตว์ หรือผู้ที่เพาะเลี้ยงซื้อขาย แลกเปลี่ยน นำเข้า ส่งออกสัตว์ เพื่อใช้ในการต่อสู้นั้น มีความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์และต้องรับโทษด้วยตามกฎหมาย

นอกจากนี้ในประเทศสเปน ซึ่งมีการสู้วัวกระทิงเป็นอันรูปแบบการต่อสู้ ศิลปะ การกีฬา วัฒนธรรมที่ชาวสเปนภูมิใจและสืบทอดมายาวนาน รัฐบาลในราชอาณาจักรสเปนก็ได้มีการประกาศให้ยกเลิกการต่อสู้วัวกระทิง ซึ่งเป็นประเพณีเก่าแก่และมีการแข่งขันที่มีมากกว่า 600 ปี นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญของสเปน มีคำพิพากษาห้ามการจัดกีฬาสู้วัวกระทิงในแคว้นคาตาลัน นอกจากนี้หมู่เกาะแบลีแอริก ดินแดนปกครองตนเองของสเปนในทะเลแคว้นบาlearic ลงมติสนับสนุนกฎหมายคุ้มครองสัตว์ ซึ่งห้ามใช้เครื่องมือที่มีคมกับสัตว์ มาตราการนี้ก็เท่ากับเป็นการห้ามการจัดกีฬาสู้วัวกระทิงไปโดยปริยาย



ดังนั้น ในเมื่อมนุษย์มีสิทธิของมนุษย์ สัตว์ก็ควรมีสิทธิของสัตว์ ซึ่งเป็นสิทธิของสรรพสัตว์ที่ควรคำนึงถึงด้วยเช่นกัน และการนำสัตว์มาต่อสู้กันแม้จะเคยเป็นประเพณีหรือกีฬาพื้นบ้าน เช่น การชนไก่ชน โกลด์ปลา หรือการแข่งขันการกวดสุนัข แต่การนำสัตว์มาต่อสู้กันไม่ว่ากรณีใด ๆ เพียงเพื่อสนองความสนุกสนานของมนุษย์นั้นไม่ควรถือว่าเป็นจารีตประเพณี

5. ปัญหาด้านการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อเยียวยาสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บหรือตายผู้เขียนเห็นว่าการมีมาตรการทางเลือกอื่นให้กับศาลนั้นจะช่วยลดการกระทำความผิดซ้ำได้ และมาตรการอื่นหรือในส่วนของ การเยียวยาสัตว์ที่ทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศมาเลเซีย นั้น ถ้านำมาปรับใช้กับประเทศไทยจะทำให้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้น ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามเจตนารมณ์มากยิ่งขึ้นเช่น กำหนดให้ชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่งแก่เจ้าของหรือค่าใช้จ่ายในการดูแลเลี้ยงดูระหว่างดำเนินคดีเพิกถอนใบอนุญาตทำงานที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ หรือการบริการทางสังคม

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ยังได้กำหนดเหตุยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานกระทำทารุณกรรมสัตว์เอาไว้ แต่หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแล้วพบว่ายังมีปัญหาด้านขอบเขตการบังคับใช้ การกำหนดเหตุยกเว้นที่ไม่เป็นการกระทำทารุณกรรมที่มากเกินไปจนไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่ต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิของสัตว์ ปัญหาเรื่องเหตุยกเว้นบางข้อมีความไม่เหมาะสม และปัญหาด้านความชัดเจนของบทบัญญัติในเรื่องเหตุยกเว้นความผิด ในการกำหนดเหตุยกเว้นที่ไม่เป็นการกระทำทารุณกรรมที่มีจำนวนมากถึง 11 อนุมาตรา จนเกิดปัญหาอุปสรรคไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวนี้ เช่น เหตุยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรม ตามมาตรา 21 (1) การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้เฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร แต่ไม่ได้กำหนดวิธีการในการฆ่าสัตว์ไว้จึงเป็นช่องว่างให้มีการทารุณกรรมสัตว์ก่อนที่จะมีการฆ่าได้ ตามมาตรา 21 (8) ที่กำหนดให้การตัด หู หาง ขน เขา หรืองาโดยมีเหตุอันสมควร และไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์หรือการดำรงชีวิตของสัตว์ ถ้าพิจารณาถึงการเป็นอันตรายนั้น แต่ตัดอวัยวะดังกล่าวข้างต้นนั้นสัตว์ก็สูญเสียสิ่งที่คิดตัวสัตว์มาตั้งแต่เกิด ก็เป็นเหตุให้สัตว์นั้นได้รับความทุกข์ ความเจ็บปวด ก็เท่ากับเป็นอันตรายต่อสัตว์แล้ว กรณีการจัดให้มีการต่อสู้ของสัตว์ตามประเพณีท้องถิ่นที่ตามมาตรา 21 (9) พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้เป็นเหตุยกเว้นไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์นั้นทำให้เครือข่ายกลุ่มพิทักษ์สัตว์โลกมองว่า เป็นจุดอ่อนสำคัญในการเปิดช่องให้ใช้สัตว์มาต่อสู้แข่งขันเพื่อเล่นพนัน ซึ่งคำว่าประเพณีนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อสังคม การนำสัตว์มาต่อสู้กันนั้นมักจะเป็นสิ่งที่มนุษย์จัดขึ้นเพื่อความบันเทิง และโดยสภาพการนำสัตว์มาต่อสู้กันนั้น เป็นการทารุณกรรมสัตว์ เพราะสัตว์จะต้องมีการนำเขา งา เขี้ยว หรือเดือย ในการเข้าต่อสู้กัน สัตว์ย่อมได้รับบาดเจ็บจนอาจถึงเสียชีวิต การเขียนข้อยกเว้นในลักษณะนี้เป็นการเขียนที่ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย การศึกษาครั้งนี้จึงเสนอแนะในการพัฒนากฎหมายดังนี้

- 1.แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ตามมาตรา 21 (1) ดังนี้
 “การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้เฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร
 การฆ่าตาม(1) นั้น หมายถึงการฆ่าโดยใช้วิธีการ ดังต่อไปนี้

1. ทำลายสัตว์ด้วยปืนชนิดยิงสัตว์โดยเฉพาะ ยิงสัตว์นั้นให้ตายในทันที



2. ทำลายสัตว์ด้วยอาวุธปืนตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และสิ่งเทียมอาวุธปืน
3. ทำลายสัตว์ด้วยวิธีการช็อตด้วยไฟฟ้า
4. กรณี นก ไก่ เป็ด ห่าน จะใช้วิธีการดิงคอสัตว์ตายก็ได้
5. รมก๊าซเพื่อให้สัตว์สลบก่อนที่จะทำการฆ่า”

2.แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ตามมาตรา 21 (8) ดังนี้

“การตัด หู หาง ขน เขา งาหรือการทำหมัน โดยมีเหตุอันสมควรและไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์หรือการดำรงชีวิตของสัตว์

การตัดอวัยวะของสัตว์หากได้รับการรับรองจากสัตวแพทย์ให้ทำได้หรือได้รับบันทึกจากสัตวแพทย์มีความเห็นให้ตัดได้ ให้ถือว่ามีเหตุอันสมควร”

3.ให้ยกเลิกมาตรา 21 (9) ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

4.กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อเยียวยาสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บหรือตายจากการกระทำความผิดฐานกระทำการทารุณกรรมสัตว์

เป็นมาตรา 35 ทวิ “เมื่อมีกรณีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ขึ้นสู่การพิจารณาของศาล เมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แก่การเยียวยาสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บหรือตายจากการกระทำการทารุณกรรม ศาลจะกำหนดมาตรการลงโทษอื่น นอกเหนือจากโทษที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้

มาตรการลงโทษอื่นตามวรรคแรก ได้แก่

- (1) ให้ผู้กระทำความผิดเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลเลี้ยงดูระหว่างดำเนินคดีนี้
- (2) ให้บริการสังคมตามระยะเวลาที่กำหนด
- (3) ห้ามครอบครองสัตว์เป็นระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี โดยเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูตลอดระยะเวลาที่ถูกห้าม
- (4) คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด
- (5) เพิกถอนใบอนุญาตทำงานที่เกี่ยวข้องกับสัตว์

มาตรา 35 ตริ “การพิจารณาเพื่อนำมาตรการลงโทษอื่นตามมาตรา 35 ทวิมาบังคับใช้นั้นต้องคำนึงถึง

- (1) เจตนาของผู้กระทำความผิดว่าชั่วร้ายเพียงใด
- (2) ความร้ายแรงของความผิด
- (3) ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับตัวสัตว์
- (4) เคยการกระทำความผิดเกี่ยวกับทารุณกรรมสัตว์มาก่อน”

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ บิดา- มารดา ดร.ชเนศสุจารีกุล อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่ได้ให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางด้านวิชาการ รวมถึงเพื่อนนักศึกษาร่วมหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ที่คอยช่วยเหลือในทุกด้าน ทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี



เอกสารอ้างอิง

- ธันวาคม โรจนโรวรรณ. (2551). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทารุณสัตว์*. กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์. (2554). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จริญญา ใจอุ้น. (2554). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานโรงฆ่าสัตว์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2554.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2548). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและละหุโทษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร
- ธันวาคม โรจนโรวรรณ. (2551). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทารุณสัตว์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.
- สมภาร พรมทา. (2540). *รายงานผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรมกับกฎหมายในทัศนะของพุทธศาสนาเถรวาท*. กรุงเทพฯ
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพ.ศ. 2562
- ศุทธิณี อยู่สวัสดิ์. (2558). *ปัญหาการตีความกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและอังกฤษ*. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 8(2) : 7 -22.
- Animal Welfare Act 1992 (ACT). Amended 2007.
- Animal Welfare Act 1999 (NT) § 4. Definitions, 6. Neglect, cruelty etc. Amended 2003.
- Animal Welfare Act 1993 (TAS).
- Animal Welfare Act 2002 (WA). Amended 2004.
- Clarke , P. A.B., and Linzey. (1990). *A. Political Theory and Animal Rights*. London: Billing and Sons
- La Ley de Conservación de la Naturaleza de Castilla-La Mancha ley 9/1999
- Laws of Malaysia Act 647- Animals Act 1953. revised 2006.
- Roth, M. T. (1995). *Law Collections from Mesopotamia and Asia Minor*. Atlanta: Scholars Press
- Tomaselli, P. M. Tomaselli. (2003). *International Comparative Animal Cruelty Laws*. Michigan: Michigan State University-Detroit College of Law